



UDK 811.163.6'373.21

Silvo Torkar

Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, ZRC SAZU, Ljubljana

RAZPOZNAVANJE SLOVENSКИH ZEMLJEPISNIH IMEN

V prispevku se predlagajo nove etimološke rešitve za šest slovenskih krajevnih imen, tri imena pa so tokrat prvič predmet etimološke analize. V njih so skriti slovanski antroponimi (*Adlešiči*, **Blaguč*, *Celestrina*, *Magozd*, *Negastrn*, *Trojane*)¹ in občna imena (*Jagnjed*, *Prosnid*, *Podsinja vas*).

Ključne besede: slovenski jezik, slovenska krajevna imena, etimologija, slovanski antroponimi, zgodovinsko jezikoslovje.

In the paper we propose new etymological solutions for six Slovene oeconyms, while three more are analysed for the first time. They are derived either from Slavic anthroponyms (*Adlešiči*; **Blaguč*, Ital. *Biauzzo*; *Celestrina*; *Magozd*; *Negastrn*; *Trojane*) or common nouns (*Jagnjed*; *Prosnid*; *Podsinja vas*).

Keywords: Slovene language, Slovene oeconyms, etymology, Slavic anthroponyms, historical linguistics

1 Da bi množico slovenskih zemljepisnih imen lahko zanesljivo besedotvorno in pomensko pojasnili in razvrstili, jih je treba marsikdaj najprej izluščiti iz njihove današnje pisne in izgovorne preobleke. Včasih skorajda zadošča že, če poiščemo njihove historične zapise (*Jagnjed*, *Magozd*, *Prosnid*), včasih pa nam ti kljub vsej obilici ne nudijo potrebne opore za jezikoslovno razčlemba. Tudi zato, ker jih ne znamo odčitati (*Negastrn*, *Celestrina*). Na stranpot raziskovalce lahko zapelje tudi prehitro pristajanje na nekatere ekstralingvistične predpostavke (*Trojane*, *Podsinja vas*). Včasih jezikoslovec ponudi razlago, ki se v prvem trenutku zdi docela sprejemljiva (*Adlešiči*), danes pa lahko ponudimo drugo, verjetnejšo.

1.1 Toponim **Blaguč*, furl. *Blauç*: dokaz slovanske prisotnosti v Furlaniji pred ogrskimi vpadi

Načelno velja, da je bilo listinsko gradivo za najstarejša obdobja slovenske zgodovine tja do l. 1200 že zdavnaj skrbno zbrano in objavljeno. To hvalevredno delo je opravil zgodovinar F. Kos že v začetku 20. stoletja (Kos, Gradivo). Toda historična topografija Furlanije je bila pred sto leti še deloma pomanjkljiva, posamezna dopolnila zanjo pa so pozneje izhajala v različnih lokalnih publikacijah. Tako se je zgodilo, da smo za nekatere najstarejše omembe krajev v Furlaniji izvedeli šele iz dela *Dizio-*

¹ Navedeni toponimi – razen **Blaguča* – so bili razvozlani šele po dokončanju doktorske disertacije z naslovom *Tvorba slovenskih zemljepisnih imen iz slovanskih antroponimov: identifikacija, rekonstrukcija in standardizacija*.

nario toponomastico, ki je izšlo novembra 2011 v Vidmu (CINAUSERO HOFER – DENTESANO 2011). Prejšnji slovar (FRAU 1978) z enakim naslovom se namreč ne po obsegu in ne po izčrpnosti historičnih zapisov z novim slovarjem ne more primerjati.

Tpn *Biauzzo* (furl. *Blauç*) v občini Codroipo (furl. Codroip) na levem bregu Timententa je v virih izpričan že daljnega leta 875: *in Euganeis et Plagutis*,² nato 1072 *Plaguhts, villarum Plaguhts et Ingau*, 1089 *villarum Plaguhts et Ingan*, 1091 *villa Plaguz*, 1136 in 1149 *Blaguz*, 1202 *in Blaiuz, in Blaguz*, 1228 *in Plaguech*, 1275 *villa Blaguci*, 1357 *Plaguts*, 1394 *villam Blaucii*, 1422 *Villa Blaucis*, 1548 *Biauzzo*, 1573 *Blawuczs*, 1686 *Blauzzo* (CINAUSERO HOFER – DENTESANO 2011: 124). *Ingan*, ki se omeinja skupaj z **Blagučem*, je današnji *Dignano*.

Na podlagi historičnih zapisov lahko ta tpn rekonstruiramo kot **Blagut-jь* (*dvorь*). Podstava zanj je torej hipokoristik **Blagutь*, izpeljan iz zloženega atn **Blagosqь* ipd., prim. *Blagozont*, ime nekega posestnika v Bohinju ok. l. 1070 (Kos Gradivo III: 143). V staroslovenskem antroponomastikonu zasledimo številne hipokoristične oblike na *-ut*, npr. *Borut*, **Črnut* (v tpn *Črnuče*), **Dragut* (v tpn *Dragutsch*, kot piše Florjančič *Dražgoše* na zemljevidu Kranjske 1744), **Ljubut* (v tpn *Libuče*), **Třebut* (v tpn *Tribuče*), **Skorut* (v tpn *Skaručna*). Atn **Blagut* je vsebovan tudi v moravskem tpn *Blahutovice* (Hosak-Šramek 1970: 74).

Historični zapis *Plagutis* za *Blaguč* iz l. 875 je med najstarejšimi znanimi zapisi slovenskih toponimov sploh. *Plagutis* je videti genitivna oblika od **Blagut*.

Občina Codroipo obsega danes poleg samega Codroipa še trinajst naselij, od tega kar osem s slovanskimi imeni: *Beano* (< **Beljane*), *Biauzzo* (< **Blaguč*), *Goricizza* (< **Goričica*), *Iutizzo* (< **Ljutiče*), *Lonca* (< **Loka*), *Passariano* (< **Preserjane*), *Rividischia* (< **Robidišče*), *Zompicchia* (< **Čepiče*). Neslovanska so: *Muscletto*, *Pozzo*, *Rivolto*, *San Martino*, *San Pietro*. Takšna koncentracija slovanskih krajevnih imen kaže na strnjeno slovansko poselitev tega dela Furlanije v srednjem veku, zgodnja datacija obstoja naselja s slovanskim imenom **Blaguč* pa omogoča domnevo, da je do te poselitve prišlo že v času pred ogrskimi vpadi, torej najmanj že v 9. stoletju, če ne celo že v 8. stoletju. S tem se postavlja pod vprašaj teza zgodovinarjev (Franc in Milko Kos, Ljudmil Hauptman idr.), v skladu s katero je mirna slovanska kolonizacija v ravninski Furlaniji potekala šele v drugi polovici 10. in v 11. stoletju, potem ko so prenehala ogrska pustošenja (Kos 1985: 179). Zaradi sovpadat. priponskega obrazila *-anum* in slovanskega obrazila *-jane* v sodobno obrazilo *-ano* oz. *-ana* so tako italijanski kot slovenski jezikoslovci doslej številna krajevna imena v Furlaniji in na slovenskem zahodnem robu zmotno razlagali kot romanska predialna imena, nastala iz osebnih imen rimskih veleposestnikov, čeprav so to izvorno slovanska imena na *-jane* (TORKAR 2007a). Število doslej neprepoznanih (staro)slovenskih toponimov v Furlaniji je zato znatno večje, s tem pa tudi gostota in obseg nekdanje slovanske poselitve v Furlaniji.³ Za slovansko naselitev v Furlaniji pred ogrskimi vpadi sicer priča tudi tpn *Cervignano*, izpričan že v listini iz l. 912

² V citiranem slovarju avtorji sicer pišejo ti dve imeni kot »in Euganeis et Olagutis (sic!)«, toda vir, na katerega se sklicujejo (G. Marchetti, Studi sulle origine del friulano, *Ce fastu?* X, 1934, 211), navaja imeni »in Euganeis et Plagutis«.

³ O toponimih slovanskega izvora v furlanski ravnini je v novejšem času pisal furlanski jezikoslovec mlajšega rodu FINCO (2003).



kot *Cerveniana*, ki ga po vsej verjetnosti smemo rekonstruirati kot **Čbrvenjane* (TORKAR 2007a: 485).

1.2 O povednosti historičnih zapisov: toponimi *Jagnjed*, *Prosnid* in *Magozd*

V slovenskem imenoslovju imamo na voljo številne primere, ki dokazujejo izjemen pomen pritegnitve historičnih zapisov. Brez njih ne bi vedeli, da *Andol* izvira iz **Landol*, *Vevče* iz **Belče*, *Pržan(j)* iz **Prežganje*, *Rašica* iz **Vranščica*, *Kojca* iz **Kozica*, *Krim* iz **Kurim* itd.

1.2.1 V Beneški Sloveniji leži v občini Podutana oz. Sveti Lenart (it. San Leonardo) manjša vas *Jagnjed*, it. *Iainich*. Nedvoumni historični zapisi so na voljo za čas od l. 1220 naprej: 1220 *Jamnich*, 1275 *Jamnich*, 1294 *Joynich*, 1361 *Iainich*, 1718–1725 *Ianich*, sive *Iainich*. Obstaja tudi zapis *Jamnolesso* iz l. 903–906, katerega identifikacija pa je dvomljiva (CINAUSERO HOFER – DENTESANO 2011: 427). Ne glede na dvomljivost identifikacije je zapis *Jamnolesso* dragocen že zaradi svoje starosti. F. Kos ga v svojem Gradivu ne omenja. Imenske oblike so: v *Jágnjedu*, *Jáginci*, *jáginjski* (MERKŮ 1999a: 36).

P. MERKŮ (2006: 89) je historične zapise preprosto spregledal, saj si drugače ni mogoče razložiti njegovega izvajanja toponima iz dendronima *jagned* 'populus nigra'. Isto velja tudi za M. SNOJA (2009: 172), ki toponim *Jagnjed* s pridržkom izvaja iz atn *Jagnje* (z romansko pripono /?!), medtem ko se mu zdi izvajanje iz *jagned* manj verjetno, ker stanovniško ime ne vsebuje priponskega obrazila *-ed*.

Historični zapisi za *Jagnjed* so prozorni. Toponim zlahka rekonstruiramo kot **Jamnik*, kar je najverjetneje posamostaljeno iz **Jamni les* (=gozd). Sprememba *Jamnik* v *Jagnjed* se je izvršila v slovenskem narečnem razvoju, zanimiva pa je zaradi substitucije slovenskega obrazila *-ik* s starofurlanskim *-ed* (< lat. *-etum*) in diferenciacije *mn* > *gn*. RAMOVŠ (1924: 314) navaja le primere diferenciacije *mn* > *bn*, *mn* > *vn*, *mn* > *ml* pri apel. *gumno*.

1.2.2 Do podobne medjezikovne zamenjave obrazil je prišlo tudi v toponimu *Prosnid*, it. *Prosenico*, furl. *Prosenic* v o. Tipana v Karnajski dolini, ki ga spet glede na srednjeveške historične zapise lahko izvajamo iz **Prosenik*, tega pa iz apelativa *proso* oz. prid. *prosen* (prim. tpn *Proseniško* v o. Šentjur). To etimologijo, ki jo je podal že G. FRAU (1978: 114), sicer M. ŠEKLI (2006: 223) in SNOJ (2009: 335) na podlagi narečnih imenskih oblik (*prosnjiski*, *Prosnijáni*) zavračata. Upoštevati pa je treba precejšnjo starost prevzema furlanskega obrazila in okoliščino, da so bili pisarji praviloma romanskega rodu in so zapisovali tisto imensko obliko, ki so jo uporabljali Romani, čeprav je ohranila čistejšo slovansko podobo. Furlani so v obeh imenih ohranili slovensko obrazilo *-nik*, le zaradi olajšanja izgovora so **Jamnik* asimilirali v **Jajnik* (*Iainich*),⁴ medtem ko so Slovenci prevzeli starofurlansko obrazilo *-ed*, pod naglasom preoblikovano v *-id*: *Jagnjed*, *Prosnid*, prim. tudi *Kobarid* (< lat. **Caporetum*), *Sužid* (< lat. **Silicetum*) (BEZLAJ 1969: 25). Hibridnost imen *Jagnjed* in

⁴ Nekoliko drugače pa so nekdanji **Jamnik* pri Palmanovi (1120 *Iamnich*, 1415 *Iamnic*, 1487 *Jalmicho*) spremenili v **Jalmik* (*Ialmicco*).

Prosnid govori tudi o tem, da so Beneški Slovenci že v srednjem veku dobro obvladali sosednjo furlanščino, medtem ko Furlani slovenščine niso.⁵ O številnih primerih slovensko-romanske heteromorfije v mikrotoponimiji Terske doline je pisal MERKŮ (1999b).

1.2.3 *Mágozd* je ime manjše vasi pri Drežnici v o. Kobarid. Tpn je skušal na podlagi dveh nezanesljivih zgodovinskih zapisov (1409 *Namabisgonden*, 1439 *Na mali gosden*) razložiti D. ČOP (2007: 119). Menil je, da se v zapisih (za katera pa ni navedel vira) skriva krajevno ime **Mali gozd*, kot se po njegovem vas imenuje v 18. in 19. stoletju. SNOJ (2009: 249) je v celoti prevzel Čopovo razlago.

Toda pregled dosegljivih zgodovinskih zapisov pokaže drugačno sliko. Kosovo kartotečno gradivo za *Historično topografijo Primorske* na Zgodovinskem inštitutu M. Kosa ZRC SAZU, ki sega do leta 1500, zapisov za *Magozd* ne vsebuje. Obe Čopovi navedbi zgodovinskih zapisov sta vprašljivi zlasti glede datacije, morda pa tudi glede lokalizacije. Za *Magozd* je mogoče v literaturi in virih najti naslednje zapise: 1566 *Amagost* (VALE 1943: 140), 1570 *Domagost* (PORTIA 1570),⁶ ok. 1570⁷ *Namabisgonden* (DE TONI 1922: 30),⁸ 1648 *Damagost* (PREMROU 1929: 4), 1751 *Gost* (ATTEMS 1994: 164), 1780 *Magost* (Jožefinski zemljevidi 1997: 14), 1798 *Magost* (CAPELLARIS), FK 1822 *Magost* (k. o. Drežnica), 1869 *Magost* (Orts–Repertorium 1873: 16), 1882 *Magozd* (RUTAR 1882: 312). Oblike **Mali gozd*, ki naj bi bila izpričana v 18. in 19. stoletju, v virih ni zaslediti.

Če pogledamo imenske oblike, vidimo, da se naglas v stranskih sklonih in izpeljankah premakne na drugi zlog:⁹ v *Magózd*, *Magóščani* (tudi *Mogóščani*), *magóški* (tudi *mogóški*).¹⁰ Ime je bilo že konec 19. stoletja standardizirano na podlagi oblik v stranskih sklonih, ki so rezultat zvonečnostne premene: **Mágost*, *Magózda* (prim. nar. *Blegaš*, pod *Blegažam*, tpn **Biteš*, rod. *Biteža*, danes imen. *Bitež*, priimek *Bratuš*, rod. *Bratuža*, odtod različica *Bratuž*). V drežniškem narečju se za občno ime *gozd* sicer uporablja leksem *host* (rod. *hosti*), kar je enako kot v Livku (ŠEKLI 2008: 109).

Stanovniško ime *Magóščani* in prid. *magóški* govorita za prvotno imensko obliko na *-gost* in ne na *-gozd*, podobno kot *Čagoščáni* in *čágoški* pri krajevnom imenu *Čágošče* (< atn **Čagost*) ali *Dražgošáni* in *dražgoški* pri krajevnom imenu *Dražgoše* (< atn **Dražigost*) ter *Zgóšani* in *zgóški* pri krajevnom imenu *Zgoša* (< atn **Zgost*). Glede na verodostojne zgodovinske zapise je za *Magozd* najverjetnejša rekonstrukcija **Domágostъ* (*hribъ*), po odpadu prvega zloga in elipsi jedrnega samostalnika **Magost*. Krajevno ime iz osebnega ni bilo izpeljano s priponskim obrazilom, temveč je nastalo iz pogoste predikativne rabe osebnega imena, enako kot krajevno ime *Čadrg* iz atn **Čadragъ* (TORKAR 2007b: 260).

⁵ S tem v zvezi je povedno tudi pričevanje narodnega buditelja Matija Vertovca iz l. 1844: »Slovenski in furlanski pastirji večkrat vkup pasejo. Kraški fantinci se navadijo furlansko, furlanski pa ne slovenskiga« (Kmetijske in rokodelske novice 26. junija 1852, št. 51, str. 203).

⁶ Za posredovani podatek se zahvaljujem Janezu Höflerju.

⁷ Letnica 1535, ki jo navaja avtor objave vira, je iz več razlogov verjetno napačna.

⁸ Lokalizacije v objavi vira ni, je pa glede na vrstni red krajev mogoča.

⁹ Priročnik *Slovenska krajevna imena* (1985: 159) daje napačno informacijo o stalnem naglasu.

¹⁰ Za podatke o narečnem izgovoru imena in izpeljank se zahvaljujem Danilu Bergincu, Mirku Kurinčiču in Jožefu Kurinčiču iz Drežnice.

Atn *Domagost* je izpričan v 13. stoletju tudi v stari češčini (PLESKALOVÁ 1998: 131), v 11.–12. stoletju v stari ruščini, posredno tudi v ruskih toponimih *Domagošč* in *Domagošča* (VASILJEV 2005: 143). Staroslovenska oz. alpskoslovenska antroponimija (KRONSTEINER 1975: 35–36) je poznala več drugih osebnih imen na *Dom-*, npr. *Domagoj* (12. stoletje, Štajerska), *Domanega* (12. stoletje, Štajerska), *Domaslav* (12. stoletje, dva na Koroškem, eden v Zgornji Avstriji), *Domomysl* (864, na Koroškem). Šmihel pri Žužemberku je bil v listini iz l. 1136 imenovan *domus Laussdorf ad sanctum Michaellem*, kar se rekonstruira kot **Domoslavja vas* (Kos Gradivo IV: 80). Tpn *Domžale* je izpeljan iz atn **Domožal* (SNOJ 2009: 119).

1.3 *Negastrn* in *Celestrina*: imeni s strici v ozadju

Številni slovanski antroponimi, tako zloženi kot okrajšani, so se nam ohranili samo v zemljepisnih imenih današnjega ali nekdanjega slovanskega poselitvenega ozemlja. Njihovo prepoznavanje predstavlja na slovenskem območju tako zaradi fonetičnih sprememb kot zaradi nepričakovanih, doslej še neznanih kombinacij, posebne vrste izziv.

1.3.1 *Negastrn* je ime manjšega kraja v o. Moravče (do 1994 o. Domžale), ki doslej menda ni bilo še predmet etimološke analize. Niti prebiranje razmeroma starih zapisov niti preiskovanje morebitnih posebnosti v pregibanju tega nenavadnega imena (v *Négastrnu*) ali v njegovi stanovniški in pridevniški izpeljanki (*Négastrnčani*, *négastrnski*) ni dalo rezultatov. Zapisi so: 1348 *ze Ober Nogostrinne*, 1363 *Negoztrm*, 1370 *Negroscrim*, 1425 *villa de Negosdrin*, 1489 *Negrastrin*, 1780 *Negastrna*, *Negasterna*, 1826 *Negastran* (k. o. Sv. Mohor), 1843 *Njegostran*, 1867 *Negastern* (k. o. in vas Sv. Mahor in Fortunat).

Na prvi pogled imamo v drugem delu imena opraviti z občnim imenom *stran* ali morda s pridevniškim korenem *strm-*, vendar primerjava s historičnimi zapisi toponimov, ki vsebujejo ta dva korena, hitro ovrže tovrstna iskanja. Šele primerjava z drugim slovanskim toponimskim gradivom nam tu pomaga do rešitve. A. LOMA (1997: 9) navaja več obstoječih ali v historičnih virih izpričanih lokacij v Srbiji z imeni *Časterna*, *Častren* in *Častrno*, ki jih brez vsakega dvoma izvaja iz psl. atn **Ča-stryjъ*, zloženske iz osnove glagola *čajati* 'čakati, upati' in samostalnika **stryj* 'stric'. Atn *Častrjъ* je vsebovan tudi v čeških tpn *Častrov* in *Častrovice* in v polabskoslovenskem tpn *Zastrov* (SVOBODA pri PROFOUSU 1960: 147). Samostalnik **stryjъ* se pojavlja še v več drugih slovanskih, zlasti poljskih antroponimih: **Bezstryjъ*, **Dal'estryjъ*, **Domastryjъ*, **Lelistryjъ*, **Malostryjъ*, **Milostryjъ*, **Sulistryjъ*, **Želistryjъ* (MALEC 1971: 116).

Na podlagi prej navedenega slovanskega imenskega gradiva je ime *Negastrn* mogoče rekonstruirati kot **Něgostryjъnъ (vъrhъ)*. Izpeljano je s pridevniškim obrazilom *-ъn-* iz zloženega atn **Něgostryjъ*, ki v prvem delu vsebuje osnovo glagola **něgati*, **něgovati* 'razvajati, ljubkovati' (ESSJA 25: 97–98), v drugem pa samostalnik **stryjъ* 'stric'. Atn **Něgostryjъ* v drugih slovanskih jezikih ni izpričan. Današnja oblika krajevnega imena je nastala z elipso jedrnega samostalnika in moderno vokalno redukcijo, zapisa iz 1826 in 1843 pa odražata ljudskoetimološko naslonitev na apelativ *stran*.

V virih zasledimo l. 965 staroslovenski atn *Negomir* v Zvirčah pri Celovcu (KRONSTEINER 1975: 54), l. 1217 pa atn *Negovan* (*Negowan*) v Preddvoru pri Kranju (KOS Gradivo V: 149). Pri drugih Slovanih najdemo še atn **Nëgomirь*, **Nëgoslavь* in **Nëgovoь* (MALEC 1971: 100–101).

Med štivanskimi romarji iz 9. stoletja se v Čedadskem evangeliarju omenja tudi *Stregemil* iz Braslavove dežele (med Dravo in Savo na današnjih hrvaških tleh). F. KOS (Gradivo II: 249) je ime rekonstruiral kot **Stregomil*, v čemer mu je sledil tudi ŠIMUNDIČ (1973: 34), čeprav glede na pisne navade, razvidne iz bližnjega sobesedila, ime bolj upravičeno rekonstruiramo kot **Stryjemilь*. Sem spada tudi staročeški atn *Stremil* iz 13. stoletja (PLESKALOVÁ 1998: 29).

V slovanskih osebnih imenih so zastopana skoraj vsa občna imena, ki označujejo bližnje sorodstvo: *ded, baba, tata, mama, sin, hči, brat, sestra, stric, teta, ujec*.

1.3.2 Razrešitev imena *Negastrn* je omogočila etimologizacijo še enega doslej nejasnega toponima. *Celestrina* je ime vasi v Slovenskih Goricah, nedaleč od Maribora, z imenskimi oblikami: v *Celestrini, celestrinski, Celestrinčani*, in historičnimi zapisi: od 1432 do 1500 petkrat *Selestrin* ter *Selestryn* in *Selestrynn*, 1780 *Salestrina*, 1823 *Zellestrin*, FK 1824 *Zeleastrin* (k. o. Celestrina), 1931 *Celestrin*, 1937 *Celestrina*. Toponim rekonstruiramo kot **Želestryjьna* (*vьsь*), izpeljan pa je podobno kot *Negastrn* s pridevniškim obrazilom *-ьn-* iz atn **Želestryjь*. Pravo vzporednico mu najdemo v mikrotoponimu *Želestrn* na o. Krku, ki ga SKOK (1929: 183) napačno etimologizira kot 'zle strane'. Atn *Želistryj* je izpričan kot *Selistryj* l. 1136 tudi v staropoljskem osebnoimenskem fondu (MALEC 1971: 131). Vzglasni C- v *Celestrini* se je očitno pojavil pod nemškimi vplivom, ki je na tem območju zelo izrazit, prim. tpn *Činžat* za prvotni slovenski **Senožet* v o. Lovrenc na Pohorju (ŠTREKELJ 1906: 48).

1.4 *Trojane*: slovanska adaptacija antičnega *Atrans* ali izvorno domače krajevno ime?

Toponim *Trojane* velja v slovenski historični slovnici za šolski primer glasovnega in besedotvornega podomačenja substratnega zemljepisnega imena. RAMOVŠ (1924: 264, 1936: 27), SKOK (1929: 181), FURLAN (pri BEZLAJU 2005: 231), SNOJ (2009: 439) razlagajo *Trojane* s slovenskim glasovnim prevzemom antičnega, po izvoru domnevno predkeltskega toponima *Atrans*, ki se v historičnih zapisih pojavlja v lokativu: *Adrante* (dvakrat), *Hadrante*, *Atrante*. Zapisi, pravi Ramovš, odražajo splošno znano vulgarnolatinsko zvonečnostno spremeno *tr > dr*, ki pa v lokalnem govoru, sklepajoč po slovenski obliki, ni delovala, medtem ko je sekvenca *nt* bila izgovorjena kot *nd*, kar je po Ramovševem mnenju posledica ilirske izreke. Antični *Adrante* naj bi dal slovanski **Trqđ-*, s stanovniškim pripriponskim obrazilom *-jane* pa **Trqđ-jane*, to pa je v skladu s slovenskim glasovnim razvojem dalo *Trojane*. Skok je Ramovševo razlago sprejel, le da je skušal premostiti glasovne težave pri domnevnem prevzemu antičnega imena z metatezo dentalov *d - t > t - d* (*Adrante > *Atrande*).

Ramovš je pri razlagi slovenskega glasovnega prevzema izhajal iz ekstralingvističnega dejstva, da *Trojane* pač ležijo na mestu nekdanjega *Atransa* in je zato treba

računati s kontinuiteto imena. Dve glasoslovni težavi je hipotetično rešil s sklicevanjem na domnevni vpliv t. i. ilirskega jezika staroselcev, dokaz obstoja tega vpliva pa naj bi bila imenska oblika *Trojane*. Toda teza o kontinuiteti antičnega imena *Adrante* in današnjega imena *Trojane* ni nujno pravilna, njuna relativna glasovna podobnost je lahko samo naključna.

Ime *Trojane* lahko uspešneje razložimo na čisto slovanski podlagi. Poglejmo si imenske oblike: *na Trojánah*, *trojánski*, *Trojánci*. Historični zapisi so: 1229 *ville Troye*, 1400 *Troyn*, 1446 in 1496 *Troyan*, 1507 *Trojana* (KELEMINA 1950: 3), 1689 *Trojaner Berg* (sonst *Trojaine*), 1744 *Trojanerdorf*, 1778 *Troiane*, 1780 *Trojan*, *Trojana*, FK 1826 *Troiana*, 1843, 1873, 1894 *Trojana*.

Toponim smemo izvajati iz slovanskega osebnega imena **Trojъ*, izpričanega v češkem krajevnem imenu *Trojovice* (PROFOUS 1957: 383). S starim svojilnim obrazilom *-jъ* je bilo najprej izpeljano zemljepisno ime, najverjetneje **Troj-jъ* (*hrībъ*), iz tega pa s stanovniškim obrazilom *-jane* naposled še krajevno ime. Iz števniske osnove *troj-* so izpričani stari antroponimi: pri Poljakih *Troja* (ž. sp.), *Trojak*, *Trojan* (SEMŠNO 2000: 324), pri Ukrajincih *Trojan* (HUDAŠ 1995: 210), pri Slovencih pa priimek *Trojak*. Antroponimi na *Troj-* so vsebovani še v tpn *Trojno* pri Laškem, češkem tpn *Trojany* (dvakrat), moravskem tpn *Trojanov*, poljskih tpn *Trojanów*, *Trojanowice* in *Trojany*, podkarpatskem ukrajinskem tpn *Trojany* ipd. Na ponemčenem Štajerskem najdemo tpn *Draiach* (1494 *Trayach*), ki je najverjetneje čista vzporednica našim *Trojanam*, LOCHNER (2008: 96) pa ga izvaja iz slovanskega atn **Trojanъ*.

Za tpn *Trojno* v o. Laško so izpričane imenske oblike *na Trójnem*, *trójenski*, *Trójenčani*, historični zapisi pa so: 1436 in 1437 *Troyn*, 1450 *Troyen*, 1780 *Troin*, 1822 *Troino*, FK 1825 *Trojina* (k. o. Lahomšek), 1937 *Trojno* (zas. Lahomška). Ime lahko podobno kot *Trojane* rekonstruiramo iz atn **Trojъ* kot **Trojъno* (*bъrdo*).

1.5 *Podsinja vas*, nem. *Hundsdorf*, proti *Psinja vas*: primer poknjizenja na podlagi ljudske etimologije

Koroška slovenska vas z gornjim imenom bi morala l. 2011 prejeti dvojezični napis. Pri določitvi slovenskega dela napisa se je zapletlo, ker so uradni predstavniki slovenske manjšine vztrajali pri poknjizeni obliki *Podsinja vas*, kot jo je določil P. ZDOVC (1993: 76, 2008: 93, 2010: 87), del domačinov in drugih predstavnikov manjšine pa se je zavzemal za obliko *Psinja vas*, ki je veliko bližja živi ljudski izreki (*Psinja ves*). Prvi so svoje stališče utemeljevali s trditvijo, da je današnja narečna oblika nastala iz prvotne oblike **Podsinja vas*, ker da, skupaj z Bistrico v Rožu, leži pod planoto, imenovano *Sine*, nem. *Sinach*. Nemško ime *Hundsdorf* je po njihovem mnenju napačen prevod slovenske narečne oblike *Psinja ves*, nastal pa naj ne bi toliko zaradi nerazumevanja kot zaradi posmehovanja. Proti tej razlagi govorita dva tehtna razloga: a) nem. ime *Hundsdorf* se pojavlja že v viru iz l. 1216 (*Hundesdorf*), ko slovenščina še ni poznala pojava vokalne redukcije, zaradi katere naj bi domnevna **Podsinja vas* postala *Psinja vas*, b) če bi izvirno ime res bilo **Podsinja vas*, bi bila narečna oblika danes **Posinja vas*, saj samoglasnik *o* v takih primerih ne izpade, enako kot v koroških slovenskih krajevnih imenih *Pogorje*, *Postrazišče*, *Poturje*, ki so nastala

iz **Podgorje*, **Podstražišče*, **Podturje*. Nobenega dvoma ni, da je knjižna oblika *Podsinja vas* rezultat ljudske etimologije, saj temelji na umišljeni ekstralingvistični predpostavki. Prvič se pojavi v seznamu koroških krajevnih imen iz l. 1918, nato pa še v seznamih iz let 1970 in 1982 (ZDOVC 1993: 229). Prej, npr. 1894, je izpričana oblika *Psinja ves* (*Specijalni repertorij* 1894: 17), v seznamih 1905, 1945 in 1963 *Psinja ves*, 1972 *Psinja vas* (ZDOVC 1993: 229). Prebivalci *Psinje vasi* so *Psinjčiči*, pridevnik je *psinjski* (ZDOVC 1993: 76).

Na Koroškem je še šest vasi z nem. imenom *Hundsdorf*, ki pa ležijo na že ponemčenem ozemlju, vendar KRANZMAYER (1958: 106) še navaja slovensko ime *Pesja ves* za *Hundsdorf* v o. Arriach in za *Hundsdorf* v o. Važenberk. Na slovenskem Štajerskem sta znani dve vasi z imenom *Pesje*: ena je pri Krškem (prid. *pesjanski*, prebivalci *Pesjanci*), druga je od l. 1979 del Velenja. Obe sta bili v nemščini imenovani *Hundsdorf*. *Pesje* v o. Krško ima zapise od 1432 (*Hunczdorf*), 1822 *Hundsdorf*, windisch *Pafsje*, *Pesje* pri Velenju pa od 1277 (*Huntsdorf*), 1822 *Hundsdorf*, windisch *Pafsja – Vafs*. Krajevno ime *Hundsdorf* zasledimo tudi na ponemčenem Štajerskem (LOCHNER 2008: 117). Sem sodijo še *Dekani* pri Kopru z lokalnim poimenovanjem *Pasja vas*, pridevnikom *pesjanski* in stanovniškim imenom *Pesjani*. Današnje uradno krajevno ime, izpričano l. 1423 kot *Villae Canis*, izhaja dozdevno iz priimka plemiške družine *de Cani* (BEZLAJ 1956: 128).

Na ponemčenem Koroškem obstajata še kraj *Pisweg* (pri Šentvidu ob Glini), s historičnimi zapisi 1090 *Pisuic*, 1139 *Piswich* itd., in nedaleč proč ležeča vas *Psein*. *Pisweg* spada v skupino patronimičnih koroških krajevnih imen na *-oviči*, kot so *Radweg*, *Knasweg*, *Wiedweg*, ki jih jezikoslovci izvajajo iz starih osebnih imen oz. na osebo nanašajočih se občnih imen: **P̥soviti* iz **P̥s̥b̥*, **Radoviti* iz **Rad̥b̥*, **K̥b̥neževiti* iz **k̥b̥než̥* in **Vidoviti* iz **Vid̥b̥* (LESSIAK 1922: 32, RAMOVŠ 1924: 267). *Psein* razlagata LESSIAK (1922: 13) in KRANZMAYER (1958: 45) iz **psinje* ali **psina* v pomenu 'območje, kjer so psi'. Toda SCHEINIGG (1905: 11) izvaja ime *Psinja ves* iz staroslovenskega atn **P̥s̥b̥*, kar naj bi Nemci naslonili na njihovo os. i. *Hunto*. Sodeč po Gutsmanovem slovarju (GUTSMANN 1999: 403) so na Koroškem iz sam. *pes* nekdaj delali tudi prid. *psinji*: *pesinja jirhovina*, *psinji*, a tudi *pesja* koža, luknja, *pesji* dni.

KRANZMAYER (1958: 106) razlaga imena *Hundsdorf* na Koroškem kot vasi, ki so morale gospodstvu priskrbeti lovske pse in pravi, da v tem imenu nikakor ne tiči stvn. *hunto* 'stotnik'. Glede na veliko število *Hundsdorfov* na Koroškem je zgornja razlaga malo verjetna. Pač pa obstaja na Ižanskem vas *Sarsko* (< **Psarsko selo*), 1482 *Hündtarn*, ki se v literaturi razlaga kot vas *psarja* (srvnem. *hunter*) oz. *psarjev*, tj. graščinskih služabnikov, ki so skrbeli za pse (BEZLAJ 1967: 162).

LOCHNER (2008: 117, 163) izvaja krajevna imena *Hundsdorf* na avstrijskem Štajerskem (najstarejši zapis je *Hundesdorf* iz l. 1138) iz germanskega osebnega imena *Hunt*. V Dolnji Avstriji sta dve naselji *Hundsdorf*, ki jih SCHUSTER (1990: 312) izvaja iz stvn. osebnega imena *Hunt*.

PROFOUS (1951: 498) navaja češka toponima *Psinice* in *Pševes*. *Psinice* razlaga kot vas *Psinovych* ljudi (**Psiniči*). Os. i. *Psinice* je po njegovem mnenju nastalo iz apel. *psina*, ki ima več pomenov: pasji smrad, pasja koža, pasje meso in dr. *Pševes* izvaja s svojilno pripono *-j̥b̥* iz priimka *Pes*, ki da je izpričan že v letih 1375 in 1379. Osebo ime *Pes* v slovenskih historičnih virih neposredno ni izpričano, medtem ko

v makedonskih virih 15. stoletja zasledimo ime *Песомуп* (IVANOVA 2006: 340), v staropoljskih pa *Pies* (SEMSNO 2000: 215).

Vrnimo se k imenu planote *Sine*, kjer leži tudi zas. Bistrice v Rožu z enakim imenom: na *Sinah*, prid. *sinski*, s historičnimi zapisi 1666 *Sinach*, 1775 zu *Sienach* (KOTNIK 1995: 29). Nad zaselkom se vzpenja *Psinjski vrh*, nem. *Sinacher Gupf*. KRANZMAYER (1958: 207) izvaja tpn *Sine* iz apel. *seno*, POHL pa ga enkrat (2000: 47) razlaga iz **Psinje*, drugič (2010: 136) iz apel. *seno*.

Ime planote *Sine* je očitno rezultat podobne onemitve vzglasnega *p*- (iz **Psine*) kot pri tpn *Sarsko* (iz **Psarsko*). Podstava obeh imen – *Sine* (< **Psinje brdo*) in *Psinja vas* – je **psina*, 'kraj, kjer je veliko psov'. Na enak način so iz ustreznih apelativov tvorjeni toponimi *Kozina* (< **kozina* 'kraj, kjer je veliko koz', 'kozji pašnik'), *Polšina* (< *polšina* 'poljšja luknja'), *Krtina* (< *krtina* 'manjši kup zemlje, ki ga izrije krt'), **Ovčina*, danes *Ewixen* v Dolnji Avstriji (< **ovčina* 'ovčji pašnik'), in *Ovčina*, kraj v Srbiji, **Bičina*, danes *Feischsen* v Dolnji Avstriji (< **byčina* 'pašnik za bike'), in *Byčina*, vas na Češkem, ter *Bičine*, vas na Hrvaškem, **Žabina* danes *Saffen* v Dolnji Avstriji (< **žabina* 'žabji potok') (HOLZER 2001: 54, 56, 92), *Vrbina* (< *vrbin* 'vrbovo grmovje, drevje').

Če sklenem: zemljepisna imena *Pesje*, *Psinja vas*, *Sine*, v nem. zapisih *Hundsdorf*, *Psein*, *Sinach* ipd., ob njih pa tudi *Pasja vas* (uradno *Dekani*), izhajajo najverjetneje iz apel. *pes* oz. **psina* 'območje, kraj, kjer je veliko psov'. Imena *Psinja vas*, *Sine*, *Psein* bi sicer teoretično lahko izvajali tudi iz atn **Psina* (od **Pes*), vendar je to glede na zgoraj prikazani model tvorbe občnih in zemljepisnih imen na *-ina* manj verjetno. Nedvomno pa je iz atn **Pes* treba izvajati koroški tpn **Psoviči*, nem. *Pisweg*, saj ta tip (patronimičnih) krajevnihih imen nujno predpostavlja antroponimsko podstavo.

1.6 Toponim *Adlešiči*: primer glasovnega ponemčenja

Ime belokranjske vasi *Adlešiči* se v srednjeveških listinah še ne pojavlja, čeprav je l. 1354 že stala tamkajšnja cerkev sv. Nikolaja, podružnica župnije v Podzemlju. Kraja z imenom *Adlešiči* ne najdemo niti v belokranjskih urbarjih 16., 17. in 18. stoletja, pač pa v njih zasledimo priimek *Adlešič*, vendar prvič šele v urbarju gospostva Vinica 1674: *Mathe*, *Thome*, *Jury Adleschitsch* v župi Zilje (Kos 1991: 476), *Micho Adleschitsch* v Borštu pri Podzemlju (Kos 1991: 488), nato v urbarju gospostva Krupa 1690–99: *Jure Adleschitsch* v Velikih selih¹¹ (Kos 1991: 508), *Iue* (=Ive) in *Micho Adleßitsch*, *Jure Adleschitsch* v vasi Zilje (Kos 1991: 510), *Lene Adleschitsch* v vasi Perudina (Kos 1991: 512), *Micho Adlessicz* v vasi Knežina pri Dragatušu (Kos 1991: 516). Niti Valvasor še ne pozna naselja z imenom *Adlešiči*, saj je cerkev sv. Nikolaja vpisana kot *S. Nicolai zu Freyenthurn* (VALVASOR II: 789). Zelo podobno genezo ima naselje *Balkovci*, saj se v istih urbarjih pojavlja le priimek *Bolkovec*, sam kraj pa še ne. Kraj *Adlešiči* se končno pojavi na Florjančičevem zemljevidu l. 1744 kot *Adlaschiz*, v jožefinskih vojaških opisih in zemljevidih 1780 pa *Adlesich*, *Hadlesich*, *Adlesitsh*, FK 1824 *Adleschitz* (k. o. *Adlešiči*), 1843 *Adlefhzhe*, 1873 *Adlešiče*, 1894 *Adlešiči*.

¹¹ V viru *Sella bey Freythurn*.

Domačini vse imenske oblike naglašajo na drugem zlogu: iz *Adlēšič*, *adlēšički*, *Adlēšičani* (Boris Grabrijan, ustno). Župnik in zbiralec ljudskega izročila Ivan Šašelj je uporabljal pridevnik *adleški*. Ime je standardizirano v prvotnem imenovalniku množine, s čimer je bil odpravljen tožilnik smeri v vlogi novega imenovalnika in vzpostavljena moška sklanjatev imena nam. ženske. Tovrstni poseg lahko ugotovimo tudi pri tpn *Bojanci* (nam. *Bojance*), *Dragoši* (nam. *Dragošē*), *Pribinci* (nam. *Pribince*), *Radoši* (nam. *Radošē*), *Zorenci* (nam. *Zorence*) in še nekaterih.

Glede na okoliščine, v katerih se je pojavila vas *Adlešiči*, in glede na njeno jezikovno in etnološko dediščino je očitno, da gre za pozno uskoško naselbino s preloma 17. in 18. stoletja, imenovano po veliki družini *Adlešič*, ki jo je ustanovila.

O toponimu *Adlešiči* je menil Ivan Šašelj, da izhaja iz osebne imena *Aleš*, ni pa pojasnil, od kod tedaj *-d-* v krajevnem imenu. SNOJ (2002: 44, 2009: 43) je skušal ta *-d-* utemeljiti tako, da je priimek *Adlešič* izvajal iz nem. osebne imena **Adleh*, tega pa iz stvnem. *Adalleich*. Glede na to, da uskoki zanesljivo niso imeli priimkov, ki bi nastali iz stvnem. osebnih imen, je takšna razlaga najverjetneje zgrešena.

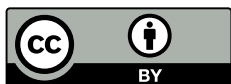
Priimek *Adlešič* je mogoče pojasniti na podlagi medjezikovne nemško-slovanske glasovne substitucije. Območje vasi *Adlešiči* je spadalo k zemljiškemu gospodarstvu Pobrežje (nem. Freyenthurn), ustanovljenemu sredi 16. stoletja (Kos 1991: 64). Glede na to, da nedaleč od Kolpe, v Dugi Resi na Hrvaškem, še obstaja redki priimek *Arlešič*,¹² lahko sklepamo, da je priimek *Adlešič* nastal iz prvotne oblike **Orlešič* v pisarni nemškega zemljiškega gospoda v Pobrežju z bavarsko asimilacijo *rl > dl* in nemško substitucijo srbskohrvaškega vzglasnega *o z a*. O bavarski asimilaciji *rl > dl* piše RAMOVŠ (1924: 225), ki poleg bavarske asimilacije *rn > dn* za tpn *Mirna peč* (nemški pisar je to ime slišal kot *Medna peč* in ga zato prevedel v *Hönigstein*) navaja tudi asimilacijo nem. *Stern* v kor. nem. *steden*, *Kerl* v *khedl*, *Arling* v *adlinj* (sklicuje se na knjigo J. Schatza, *Altbairische Grammatik*, par. 72). Priimek **Orlešič* je nastal kot patronimik iz vzdevka **Orleša* ali **Orleš*, ta pa iz občnega imena *orleša*, ki se v različnih hrvaških in srbskih narečjih uporablja za kokoš, raco oz. kozo, ali *orleš*, ki je pokrajinska hrvaška ali srbska oznaka za *orla*.¹³ Primerljivo s ponemčenjem priimka **Orlešič* v *Adleschitsch* je ponemčenje uskoškega priimka *Ćulibrk* v *Culiberg* (TERSEGLAV 1996: 26). V urbarju za gospodarstvo Vinica iz leta 1674 zasledimo ta priimek zapisan kot *Zulliwerkho* (Kos 1991: 470).

2 Sklep

Pri razlagi slovenskih zemljepisnih imen se marsikdaj izkaže pomembnost dejstva, da je slovenščina jezik v stiku. Romansko-slovenski jezikovni stik je vplival na podobo heteromorfni imen *Jagnjed* (**Jamnik < jama*) in *Prosnid* (**Prosenik <*

¹² Ime Hrvatsko.net.

¹³ »orleš 'orao'. Samo u primerjima: Na svomu gnijezdu jači vrabac od orleša. Nar. posl. Stojan. 69. Svatko ima svoju mušicu i svoju ptičicu, a mnogi i orleša. Ibid. 189.« (*Rječnik srpskoga ili hrvatskoga jezika*, 9, Zagreb, 1924–1927, 169). — »orleš pokr. v. orao. – Na svomu gnijezdu jači vrabac od orleša (Nar. posl. Stojan. 69). Svatko ima svoju mušicu i svoju ptičicu, a mnogi i orleša (ibid. 189).« — »orleša pokr. a) ime kokoši (Hrv., Obr. M.) b) ime patki (L.), v) ime kozi (Sloboština, Slav., Mileusn.).« (*Речник српскохрватског књижевног и народног језика*, 18, Београд, 2010).



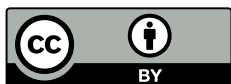
proso), nemško-slovenski pa na ime *Adlešiči* (**Orlešiči* < **Orleša*). Nekatera imena se razkrijejo na podlagi drugega slovanskega gradiva: *Negastrn* (< atn **Negostryj*), *Celestrina* (< atn **Želestryj*), *Trojane* (< atn **Troj*), pri posameznih pa so k razkritju odločilno pripomogli historični zapisi: *Magozd* (< atn **Domagost*). Najteže je spodbijati uveljavljena prepričanja, ki sicer slonijo na napačnih ekstralingvističnih predpostavkah: *Podsinja vas* (**Psinja vas* < *psina*). Pritegnitev prej neznanih najstarejših historičnih zapisov lahko poseže v bistvena vprašanja zgodnj srednjeveške slovenske kolonizacije: **Blaguč* (< atn **Blagut*).

Seznam krajšav

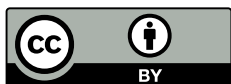
atn – antroponim, antroponimski
tpn – toponim
apel. – apelativ
hrv. – hrvaški
it. – italijanski
k. o. – katastrska občina
nem. – nemški
o. – občina
os. i. – osebno ime
psl. – praslovanski
stvnem. – starovisokonemško
zas. – zaselek

VIRI IN LITERATURA

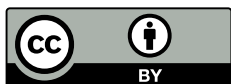
- Carlo M. ATTEMS, 1994: *Vizitacijski zapisniki goriškega, tolminskega in devinskega arhidiaconata goriške nadškofije 1750–1759*. Ur. F. Kralj, L. Tavano. Gorica: Istituto di storia sociale e religiosa.
- Pavle BLAZNIK, 1986–1989: *Slovenska Štajerska in jugoslovanski del Koroške do leta 1500: I–III*. Maribor: Obzorja (Historična topografija Slovenije, 2).
- Giovanni A. CAPELLARIS, 1798: *Carta topografica di tutto il territorio del Friuli Goriziano ed Udinese*. Benetke. Zemljevid. Splet.
- Ettore DE TONI, 1922: *Variazioni dei confini del bacino del Natisone*. *Rivista della Società Filologica Friulana* III. 24–49.
- FK: Franciscejski kataster. Splet.
- Jožefinski zemljevidi, 1995–2001: *Slovenija na vojaškem zemljevidu 1763–1787*. Zv. 1–7. Ur. V. Rajšp. Ljubljana: Arhiv Republike Slovenije, Založba ZRC.
- Dušan KOS, 1991: *Urbarji za Belo krajino in Žumberk: I–II*. Ljubljana: SAZU, ZRC SAZU, Zgodovinski inštitut Milka Kosa.
- Franc KOS, 1902–1928: *Gradivo za zgodovino Slovencev v srednjem veku (do leta 1246): I–V*. Ljubljana: Leonova družba.



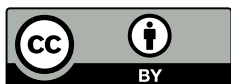
- Bertrand KOTNIK, 1995: *Zgodovina hiš južne Koroške: 3: Občina Bistrica v Rožu*. Celovec, Ljubljana, Dunaj: Mohorjeva družba.
- Pavle MERKŮ, 1999a: *Slovenska krajevna imena v Italiji: Priručnik/Toponimi sloveni in Italia: Manuale*. Trst: Mladika.
- Orts-repertorium, 1873: *Orts-Repertorium von Triest und Gebiet, Görz, Gradisca und Istrien*. Dunaj: s. n.
- Bartolomeo DE PORTIA, 1570: Vizitacijsko poročilo Bartolomea de Portia, opata v Možacu in apostolskega vizitatorja oglejske dieceze za avstrijski del, Biblioteca Civica Udine (citirano po: J. Höfler: *Gradivo za historično topografijo predjožefinskih župnij na Slovenskem: Primorska: Oglejski patriarhat, Goriška nadškofija, Tržaška škofija*. Nova Gorica: Goriški muzej. 2001. 54).
- Miroslav PREMROU, 1929: Una descrizione della Contea di Gorizia del 1648: Dall'archivio segreto vaticano. *Studi Goriziani* 7. 1–10.
- Simon RUTAR, 1882: *Zgodovina Tolminskega*. Gorica: Josip Devetak.
- Specijalni repertorij krajev na Koroškem*, 1894. Dunaj: C. kr. centralna statistična komisija.
- Giuseppe VALE, 1943: Una statistica goriziana del 1566. *Ce fastu?* XIX. 238–241.
- Johann V. VALVASOR, 1689: *Die Ehre dess Hertzogthums Crain*. Ljubljana: J. V. Valvasor .
- Pavel ZDOVC, 1993: *Slovenska krajevna imena na avstrijskem Koroškem/Die slowenischen Ortsnamen in Kärnten: Pisava, izgovarjava in naglas, vezava in sklanjatev ter izpeljava slovenskih koroških krajevnih imen*. Dunaj: Slovenski znanstveni inštitut v Celovcu.
- , 2008: *Slovenska krajevna imena na avstrijskem Koroškem*. Pregledana in preurejena ter z več sto jezikovnimi imenskimi podatki razširjena žepna izdaja. Celovec: Drava.
- , 2010: *Slovenska krajevna imena na avstrijskem Koroškem*. Razširjena izdaja. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti (Razprave 2. razr., 21).
- France BEZLAJ, 1956–61: *Slovenska vodna imena I–II*. Ljubljana: SAZU.
- , 1969: Das vorlawische Substrat im Slowenischen. *Alpes orientales*. Ljubljana: SAZU. 19–35. Ponatis v *Zbrani jezikoslovni spisi, I*, 2003. Ur. M. Furlan. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. 388–403.
- , 2005: *Etimološki slovar slovenskega jezika: Četrta knjiga: Š–Ž*. Ljubljana: Založba ZRC.
- Barbara CINAUSERO HOFER, Ermanno DENTESANO, Enos COSTANTINI, Maurizio PUNTTIN, 2011: *Dizionario toponomastico: Etimologia, corografia, citazioni storiche, bibliografia dei nomi di luogo del Friuli storico e della provincia di Trieste*. S. l.: Ribis.



- Dušan ČOP, 2007: Imenoslovje in etimologija imen. *Jezikoslovni zapiski* 13/1–2 (Merkujev zbornik). 117–125.
- ESSJa 1–37–, 1974–2011–: *Этимологический словарь славянских языков: Праславянский лексический фонд: Под редакцией академика О.Н. Трубачева*. Москва: Наука.
- Franco FINCO, 2003: Toponimi di origine slovena nella pianura friulana. *Slovenia: Un vicino da scoprire*. Ur. E. Costantini, S. Gaberšček. Videm: Società Filologica Friulana. 539–558.
- Giovanni FRAU, 1978: *Dizionario toponomastico Friuli Venezia Giulia*. Videm: Istituto per l' Enciclopedia del friuli-Venezia Giulia.
- Oswald GUTSMANN, 1999: *Deutsch-windisches Wörterbuch mit einer Sammlung der verdeutschen windischen Stammwörter, und einiger vorzüglichern abstammenden Wörter. Klagenfurt, 1789*. [Auf Slowenisch-Deutsch umgekehrt und bearbeitet von L. Karničar]. Gradec: Inštitut za slavistiko Univerze v Gradcu.
- Georg HOLZER, 2001: *Die Slaven im Erlaftal: Eine Namenlandschaft in Niederösterreich*. Dunaj: NÖ Institut für Landeskunde.
- Ladislav HOSÁK, Rudolf ŠRÁMEK, 1970: *Místní jména na Moravě a ve Slezsku I: A–L*. Praga: Academia.
- Myhajlo HUDAŠ, 1995: М. Л. Худаш. *Українські карпатські і прикарпатські назви населених пунктів: Утворення від слов'янських автохтонних відкомпонитних скорочених особових власних імен*. Київ: Наукова думка.
- Olga IVANOVA, 2006: О. Иванова: *Македонски антропонимстикон (XV–XVI век)*. Скопје: Иванова О.
- Jakob KELEMINA, 1950: *Ljubljana (Imenoslovna študija)*. Ljubljana: SAZU (Razprave 2. razr. SAZU, I). 93–108.
- Milko KOS, 1985: K postanku slovenske zapadne meje. *Srednjeveška zgodovina Slovenecv: Izbrane razprave*. Ljubljana: SM. 170–181. Prva objava: *Razprave Znanstvenega društva v Ljubljani* 5/6 (1930). 336–375.
- Eberhard KRANZMAYER, 1956–58: *Ortsnamenbuch von Kärnten I–II*. Celovec: Geschichtsverein für Kärnten.
- Otto KRONSTEINER, 1975: *Die alpenlawischen Personennamen*. Dunaj: Österreichische Gesellschaft für Namenforschung.
- Primus LESSIAK, 1922: Die kärntnischen Stationsnamen: Mit einer ausführlichen Einleitung über die kärntnische Ortsnamenbildung. *Carinthia* I. 1–124.
- Fritz LOCHNER v. HÜTTENBACH, 2008: *Steirische Ortsnamen: Zur Herkunft und Deutung von Siedlungs-, Berg-, Gewässer- und Flurbezeichnungen*. Gradec: Leykam.
- Aleksandar LOMA, 1997: А. Лома, *Српскохрватска географска имена на -ина, -ин, -ине. Ономатолошки прилози* 13. 1–17.



- Maria MALEC, 1971: *Budowa morfologiczna staropolskich złożonych imion osobowych*. Wrocław idr.: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Pavle MERKŪ, 1999b: Spremešanje jezikov v terskem besedotvorju: Izomorfija, heteromorfija in polimorfija. *Logarjev zbornik: Referati s 1. mednarodnega dialektološkega simpozija v Mariboru*. Ur. Z. Zorko, M. Koletnik. Maribor: Slavistično društvo Maribor (Zora, 8). 186–201.
- Pavle MERKŪ, 2006: *Krajevno imenoslovje na slovenskem zahodu*. Ur. M. Furlan, S. Torkar. Ljubljana: Založba ZRC.
- NMP I–VI–, 1996–2005–.: *Nazwy miejscowe Polski: Historia-pochodzenie-zmiany*. Pod red. K. Rymuta. A-Ma. Krakov: Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego PAN.
- Luka PINTAR, 1909: Satura. *Ljubljanski zvon* 29/1. 38–42.
- Jana PLESKALOVÁ, 1998: *Tvoření nejstarších českých osobních jmen*. Brno: Vydavatelství Masarykovy univerzity.
- Heinz-Dieter POHL, 2000: Kärnten – deutsche und slowenische Namen/Koroška – slovenska in nemška imena. *Österreichische Namenforschung* 28/2–3.
- , 2010: *Unsere slowenischen Ortsnamen/Naša slovenska krajevna imena*. Celovec: Mohorjeva družba.
- Antonín PROFOUS, 1951: *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny III*. Praga: Nakladatelství Československé akademie věd.
- , 1957: *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny IV*. Praga: Nakladatelství Československé akademie věd.
- , 1960: *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny V*. Praga: Nakladatelství Československé akademie věd.
- Fran RAMOVŠ, 1924: *Historična gramatika slovenskega jezika II: Konzonantizem*. Ljubljana: Učiteljska tiskarna.
- Johann SCHEINIGG, 1906: *Die Ortsnamen des Gerichtsbezirkes Ferlach*. Sonderabdruck aus dem 56. Programme des Staats-Obergymnasiums zu Klagenfurt. Celovec: Selbstverlag des Gymnasiums.
- Elisabeth SCHUSTER, 1989, 1990, 1994: *Die Etymologie der niederösterreichischen Ortsnamen, 1–3*. Dunaj: Verein für Landeskunde von Niederösterreich.
- SEMSNO 1995–2000: *Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw osobowych, 1–6*. Pod red. A. Cieślíkovej, M. Malec, K. Rymuta. Krakov: Wydawnictwo Naukowe DWN: Instytut Języka Polskiego PAN.
- Petar SKOK, 1929: Iz slovenačke toponomastike. *Etnolog* III. 179–195.
- Marko SNOJ, 2002: Adstratni in superstratni vpliv na slovensko imensko leksiko. *Jezikoslovni zapiski* 8/2. 41–45.
- Marko SNOJ, 2009: *Etimološki slovar slovenskih zemljepisnih imen*. Ljubljana: Modrijan, ZRC.



- Jan SVOBODA, 1964: *Staročeská osobní jména a naše příjmení*. Praga: Nakladatelství Československé akademie věd.
- Matej ŠEKLI, 2006: Naglas nekaterih predslovanskih substratnih krajevnih imen moškega spola v slovenščini. *42. seminar slovenskega jezika, literature in kulture*. Ur. I. Novak Popov. Ljubljana: FF UL. 220–227.
- , 2008: *Zemljepisna in osebna lastna imena v kraju Livek in njegovi okolici*. Ljubljana: Založba ZRC.
- Mate ŠIMUNDIČ, 1973: Značenje najstarijih slovenskih osebnih imena. *Časopis za zgodovino in narodopisje* 5. Maribor. 14–46.
- Marko TERSEGLAV, 1996: *Uskoška pesemska dediščina Bele krajine*. Ljubljana: Založba ZRC.
- Silvo TORKAR, 2007a: Toponim *Preserje* in slovansko-romansko prepletanje pripon *-jane* in *-anum*. *Jezikoslovni zapiski* 13/1–2 (Merkujev zbornik). 481–492.
- , 2007b: O neprepoznanih ali napačno prepoznanih slovanskih antroponimih v slovenskih zemljepisnih imenih: Čadrg, Litija, Trebija, Ljubija, Ljubljana, Biljana. *Folia onomastica croatica* 16. 257–273.
- Valerij L. VASILJEV, 2005: В.Л. ВАСИЛЬЕВ: *Архаическая топонимия Новгородской земли*. Великий Новгород: Новгородский межрегиональный институт общественных наук.

SUMMARY

The paper provides etymologies for nine Slovene oconyms, derived either from Slavic anthroponyms (*Adlešiči*, **Blaguč*, *Celestrina*, *Magozd*, *Negastrn*, *Trojane*) or common nouns (*Jagnjed*, *Prosnid*, *Podsinja vas*).

Etymological research of Slovene toponyms often underscores the importance of the fact that the Slovene language has been shaped by language contact. The Romance-Slovene contact influenced the hybrid forms of the oconyms *Jagnjed* (**Jamnik* from *jama* ‘cave’) and *Prosnid* (**Prosenik* from *proso* ‘millet’), while the German-Slovene contact influenced the oconyms *Adlešiči*, derived from the surname *Adlešič* (**Orlešič* from **Orleša*). Some oconyms reveal their origin when other Slavic elements are taken into consideration: *Negastrn* (from the anthroponym **Negostryj*), *Celestrina* (from the anthroponym **Želestryj*), *Trojane* (from the anthroponym **Troj*); while still others are identified primarily with the help of historical records: *Magozd* (from the anthroponym **Domagost*). The hardest task is always to challenge the conventional wisdom based on false extralinguistic assumptions: *Podsinja vas* (**Psinja vas* from *psina* ‘a place where many dogs are’). Resorting to the previously unknown oldest historical records enables us to tackle the essential questions of the early medieval Slovene settlement of Furlanija/Friuli: **Blaguč*, today *Biauzzo* (from the anthroponym **Blagut*).



Slavistična revija (<https://srl.si>) je ponujena pod licenco [Creative Commons, priznanje avtorstva 4.0 international](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).
URL https://srl.si/sql_pdf/SRL_2012_4_08.pdf | DOST. 23/11/24 4.35